četvrtak, 7. listopada 2021.

P9_TA(2021)0420

Stanje u Bjelarusu nakon godine dana protesta i njihove nasilne represije

Rezolucija Europskog parlamenta od 7. listopada 2021. o stanju u Bjelarusu nakon jedne godine prosvjeda i njihove nasilne represije (2021/2881(RSP))

(2022/C 132/17)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Bjelarusu,

— uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća o Bjelarusu od 24. svibnja 2021. i 25. lipnja 2021.,

— uzimajući u obzir zaključke Vijeća za vanjsku politiku od 21. lipnja 2021. o Bjelarusu,

— uzimajući u obzir govor predsjednice von der Leyen o stanju Unije 2021.,

— uzimajući u obzir izjave potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Josepa Borrella od 26. ožujka 2021. o potpori EU-a za Međunarodnu platformu za odgovornost u pogledu Bjelarusa, od 15. srpnja 2021. o represiji nad civilnim društvom u Bjelarusu te njegovu izjavu koju je u ime EU-a dao 30. srpnja 2021. o tome kako se režim koristi migrantima i izbjeglicama u vlastite svrhe, kao i izjavu od 8. kolovoza 2021. o prvoj obljetnici namještenih predsjedničkih izbora, održanih 9. kolovoza 2020. u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir izjave glasnogovornika Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD) od 6. srpnja 2021. o izricanju presude Viktaru Babariki i drugim političkim suđenjima, od 7. srpnja 2021. o ograničavanju diplomatske prisutnosti Litve, od 30. kolovoza 2021. o represiji protiv novinara i medija te od 6. rujna 2021. o izricanju presude Mariji Kaljesnjikavoj i Maksimu Znaku,

— uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima i sve konvencije o ljudskim pravima čija je država stranka i Bjelarus,

— uzimajući u obzir Parišku povelju za novu Europu Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS),

— uzimajući u obzir izvješće posebne izvjestiteljice UN-a o stanju ljudskih prava u Bjelarusu Anaïs Marin koje je ona 5. srpnja 2021. podnijela Vijeću UN-a za ljudska prava,

— uzimajući u obzir Rezoluciju Vijeća UN-a za ljudska prava od 13. srpnja 2021. o stanju ljudskih prava u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir svoju preporuku od 16. rujna 2021. Vijeću, Komisiji i potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o smjeru političkih odnosa između EU-a i Rusije ([1]),

— uzimajući u obzir da je Europski parlament Nagradu Saharov za slobodu mišljenja 2020. godine dodijelio demokratskoj oporbi u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,

A. budući da više od jedne godine nakon „izbora” održanih 9. kolovoza 2020. bjeloruske vlasti i dalje provode represiju nad bjeloruskim narodom pri čemu su mnogi građani doživjeli uznemiravanje, a brojni su bili uhićeni, mučeni i osuđeni zbog svog protivljenja režimu ili široko rasprostranjenom kršenju ljudskih prava u Bjelarusu; budući da EU i njegove države članice nisu priznali rezultate predsjedničkih izbora;

([1]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2021)0383.

B. budući da se procjenjuje da je gotovo 40 000 bjeloruskih državljana u nekom trenutku bilo pritvoreno zbog prosvjedovanja protiv režima; budući da su borci za ljudska prava zabilježili stotine slučajeva mučenja i zlostavljanja, dok se nekoliko osoba i danas vode kao nestale, a neke su pak pronađene mrtve; budući da se u bjeloruskim pritvornim centrima i zatvorima nastavlja s praksama nehumanog postupanja, mučenja i namjernog uskraćivanja medicinske skrbi, zbog čega je smrtno stradalo više prosvjednika; budući da je dokumentirano nekoliko slučajeva pokušaja samoubojstva na sudu i u zatvoru; budući da se čini da je cijelo pravosuđe u toj zemlji pretvoreno u agenta režima i da se koristi kako bi se osigurao njegov opstanak; budući da je u Bjelarusu više od 720 političkih zatvorenika te da je protiv bjeloruskih građana pokrenuto više od 4600 kaznenih postupaka, dok protiv osoba koje su odgovorne za nasilje i represiju ili koje su u njemu sudjelovale nije pokrenut niti jedan jedini postupak; budući da su borci za ljudska prava, oporbeni političari, civilno društvo, neovisni novinari i ostali aktivisti sustavno izloženi nasilnoj represiji; budući da su tisuće građana Bjelarusa prisiljene ili na neki drugi način primorane napustiti domovinu i potražiti sigurnost u inozemstvu;

C. budući da su države članice, posebno Poljska i Litva, osigurale utočište, liječenje i stipendije tisućama tražitelja azila koji zbog svojih demokratskih težnji bježe od progona Lukašenke;

D. budući da bjeloruski režim provodi represivnu kampanju usmjerenu protiv civilnog društva i boraca za ljudska prava, čiji je cilj ušutkati sve preostale neovisne glasove u Bjelarusu; budući da je gotovo 250 organizacija civilnog društva raspušteno ili je u postupku raspuštanja, uključujući Centar za ljudska prava „Viasna”, koji je doživio nezapamćenu represiju u obliku uhićenja rukovodstva, osoblja i volontera, između ostalog i upravitelja Centra Aljesa Bjaljackog; Valjancina Stefanoviča, člana uprave Centra „Viasna” i potpredsjednika Međunarodne federacije za ljudska prava; Marfe Rabkove, koordinatorice mreže volontera u Centru „Viasna”; Andreja Čapjuka; Leanida Sudanlenke; Tacjane Lasice; Marije Tarasenke; Uladzimira Labkoviča; te drugog osoblja i volontera Centra „Viasna”;

E. budući da su bjeloruski sudovi donijeli više od 120 nepoštenih i proizvoljnih presuda na politički motiviranim suđenjima, koja se često održavaju iza zatvorenih vrata i bez pravičnog pravnog postupka; budući da je bjeloruski oporbeni političar Viktar Babarika osuđen na 14 godina zatvorske kazne te da su bjeloruski oporbeni vođe i politički zatvorenici Marija Kaljesnjikava, dobitnica Nagrade Saharov za slobodu mišljenja i Međunarodne nagrade za hrabre žene, te istaknuti odvjetnik Maksim Znak, osuđeni na 11 odnosno 10 godina zatvora zbog navodnog planiranja državnog udara; budući da je uhićeno gotovo 500 novinara ta da bjeloruske vlasti i dalje provode represiju nad neovisnim bjeloruskim novinarima te ih uznemiruju kao i da namjerno pokušavaju ometati objektivno izvješćivanje; budući da je 27. kolovoza 2021. bjeloruski režim naredio zatvaranje Udruženja bjeloruskih novinara, najveće nezavisne novinarske organizacije u zemlji, koja je 2004. dobila Nagradu Saharov za slobodu mišljenja; budući da dvije novinarke Belsata, Jekaterina Andrejeva i Darija Čulcova, i dalje služe svoje kazne u kažnjeničkoj koloniji u Bjelarusu;

F. budući da se pritisak na bjeloruske sindikate dramatično povećao posljednjih tjedana, pri čemu se vođe i članovi bjeloruskog neovisnog sindikata (BITU) i bjeloruskog Kongresa demokratskih sindikata (BKDP) uhićuju, kažnjavaju i podvrgavaju pretresima KGB-a; budući da je Bjelarus jedna od najgorih zemalja za radnike prema Globalnom indeksu prava Međunarodne konferencije sindikata (ITUC) za 2021.;

G. budući da Aljaksandr Lukašenka nastavlja s kampanjom protiv poljske manjine te je dao zatvoriti predvodnike poljske zajednice Andželiku Borys i Andrzeja Poczobuta, okomio se na škole na poljskom jeziku i vodi propagandu na temelju lažnih povijesnih narativa;

H. budući da nema naznaka da bjeloruske vlasti istražuju tisuće prijava o policijskoj brutalnosti podnesene od sredine kolovoza 2020., kao ni slučajeve ubojstva prosvjednika; budući da se raširenim nekažnjavanjem kršenja ljudskih prava produbljuje očajan položaj bjeloruskog naroda; budući da nepostojanje vladavine prava onemogućuje ostvarivanje njihova prava na pošteno suđenje; budući da je Bjelarus jedina zemlja u Europi u kojoj se i dalje provodi smrtna kazna;

I. budući da je 23. svibnja 2021. međunarodni putnički let FR4978 avioprijevoznika Ryanair između dviju prijestolnica u EU-u (Atene i Vilniusa) po nalogu Aljaksandra Lukašenke i pod lažnom izlikom prijetnje bombom prisilno preusmjeren na Minsk, uslijed čega su prekršene međunarodne konvencije te je ugrožena sigurnost više od 170 putnika

i članova posade; budući da su bjeloruske vlasti u Minsku pritvorile putnika tog zrakoplova Ramana Pratasevića, bjeloruskog novinara i aktivista, te njegovu suputnicu Sofiju Sapegu;

J. budući da je u znak odmazde za sankcije uvedene kao odgovor na prisilno preusmjeravanje leta FR4978 avioprijevoznika Ryanair Lukašenka javno zaprijetio da će EU, a osobito susjednu Litvu i Poljsku, preplaviti migrantima i drogom; budući da je ta prijetnja provedena u djelo instrumentalizacijom migranata u političke svrhe: budući da je Lukašenkin režim osmislio program za prebacivanje migranata iz Iraka, Turske i drugih zemalja u Minsk te je uz pomoć bjeloruskih graničnih policajaca olakšao njihov nezakoniti ulazak u Europsku uniju; budući da je to dovelo do toga da oko 4 000 nezakonitih migranata uđe u Litvu, da ih više od 1 400 uđe u Poljsku, a oko 400 u Latviju; budući da su Litva, Latvija i Poljska proglasile izvanredno stanje na svojim granicama s Bjelarusom; budući da je broj nezakonitih ulazaka u EU i dalje velik i da se pokušaji nezakonitog ulaska preko granice nastavljaju; budući da bjeloruski režim koristi silu kako bi migrante pogurao na teritorij EU-a te da se usto služi propagandom i dezinformacijama u kojima optužuje države članice EU-a za olakšavanje nezakonitih migracijskih tokova prema Bjelarusu; budući da je Lukašenka predložio ukidanje obveze Bjelarusa da prihvati migrante povratnike te je bjeloruskom parlamentu podnio nacrt zakona o obustavi te obveze; budući da je najmanje petoro nezakonitih migranata umrlo od hipotermije i iscrpljenosti te da je više migranata već tjednima zapelo na vanjskim granicama EU-a s Bjelarusom; budući da je Poljska organizacijama civilnog društva i medijima ograničila pristup pograničnom području na kojem je uvedeno izvanredno stanje; budući da je stanje na granici EU-a s Bjelarusom i dalje napeto te da od bjeloruskih časnika i vojnika dolaze mnogobrojne i raznovrsne provokacije;

K. budući da je predsjednica Komisije u svojem govoru o stanju Unije 15. rujna 2021. instrumentalizaciju migranata nazvala hibridnim napadom Bjelarusa usmjerenim na destabilizaciju EU-a;

L. budući da je 3. kolovoza 2021. Vitalij Šišov, osnivač Bjeloruskog doma u Ukrajini, skupine koja pomaže osobama koje su napustile Bjelarus, pronađen obješen u jednom kijevskom parku;

M. budući da je 17. rujna 2021. bjeloruski Ured glavnog tužitelja obustavio istragu o smrti Ramana Bandarenka;

N. budući da je nakon nedavne smrtonosne pucnjave u Minsku u kojoj su život izgubili Andrej Zelcer i agent KGB-a, režim uhitio više od stotinu ljudi koji su komentirali događaj na društvenim mrežama te su od njih na silu ishođena priznanja;

O. budući da je nakon kritiziranja svojih trenera bjeloruska sportašica Kriscina Cimanovskaja bila prisiljena prijevremeno napustiti Olimpijske igre u Tokiju te da je zbog straha za vlastitu sigurnost zatražila policijsku zaštitu u zračnoj luci u Tokiju, odnosno da je prihvatila humanitarnu vizu koju joj je dala Poljska; budući da je Međunarodni olimpijski odbor protjerao bjeloruske trenere Artura Šimaka i Jurija Majseviča s Olimpijskih igara u Tokiju te je otvorio istragu;

P. budući da su u već ionako napetoj klimi Rusija i Bjelarus u rujnu 2021. održali opsežnu zajedničku vojnu vježbu „Zapad 2021”, u kojoj je sudjelovalo 200 000 vojnika, što je granice EU-a stavilo pod dodatan pritisak; budući da su Rusija i Bjelarus uspostavili zajednički centar za osposobljavanje zračnih snaga i zračne obrane u Grodnu, na manje od 15 kilometara od granice s Poljskom; budući da su se 9. rujna 2021. Lukašenka i Vladimir Putin sastali u Moskvi i najavili odobrenje dodatnih 28 programa za integraciju na gospodarskoj i fiskalnoj razini, kao i stvaranje „zajedničke obrambene sfere”, što je još jedan korak prema spajanju bjeloruskih i ruskih oružanih snaga i mogućem trajnom postavljanju ruskih postrojbi u Bjelarusu; budući da je Lukašenka najavio da do 2025. godine planira od Rusije nabaviti oružje u vrijednosti od 1 milijarde USD, uključujući raketne sustave S-400; budući da su 9. rujna 2021. Lukašenka i Putin postigli i dogovor o uspostavi jedinstvenog tržišta nafte i plina te o produbljivanju gospodarske integracije, zbog čega je sve veći rizik od toga da će Lukašenka i dalje trgovati suverenitetom Bjelarusa u zamjenu za veću potporu Rusije;

Q. budući da je 28. lipnja 2021. bjeloruski režim obustavio svoje sudjelovanje u inicijativi Istočnog partnerstva;

R. budući da je tijekom prošle godine Lukašenkin režim naredio nekolicini diplomata i osoblju veleposlanstava EU-a i njegovih država članica da napuste zemlju, još više zatvarajući diplomatske komunikacijske kanale;

S. budući da je Međunarodni monetarni fond (MMF) Bjelarusu odlučio dati pristup novim posebnim pravima vučenja u iznosu od gotovo 1 milijarde USD, u okviru šire dodjele od 650 milijardi USD namijenjene svim državama članicama Fonda;

T. budući da je Bjelarus pokrenuo komercijalnu upotrebu bjeloruske nuklearne elektrane u Astravjecu a da pritom nije u obzir uzeo sve sigurnosne preporuke iz izvješća EU-a iz 2018. o testiranju otpornosti na stres; budući da bjeloruska strana nije transparentna i da ne pruža pouzdane informacije o onome što se zbiva u nuklearnoj elektrani, što potvrđuje da postrojenje nije sigurno i da predstavlja ozbiljan rizik za nuklearnu sigurnost;

U. budući da je Vijeće 21. lipnja 2021. usvojilo četvrti paket restriktivnih mjera protiv bjeloruskih pojedinaca i subjekata nakon prisilnog i nezakonitog prizemljenja zrakoplova Ryanaira na letu FR4978 u Minsk; budući da je 04. lipnja 2021. Vijeće odlučilo uvesti zabranu ulaska u zračni prostor EU-a i pristup zračnim lukama EU-a za sve bjeloruske zračne prijevoznike; budući da je Europska unija dosad uvela sankcije protiv 166 osoba i 15 subjekata, uključujući Aleksandra Lukašenka, kao i ciljane gospodarske sankcije usmjerene protiv više bjeloruskih gospodarskih sektora; budući da je 2020. bjelorusko gospodarstvo zabilježilo pad realnog BDP-a od 0,9 % i budući da prognoze za 2021. upućuju na njegov daljnji pad od 2,7 %; budući da Kina i dalje surađuje s Bjelarusom i ulaže u njega, a naročito u industrijski park Kine i Bjelarusa „Great Stone”;

1. ustraje u solidarnosti s bjeloruskim narodom, kao i s mirnim prosvjednicima koji se i dalje zalažu za slobodan i demokratski Bjelarus; podsjeća na to da Europska unija i njezine države članice nisu priznale rezultate predsjedničkih izbora održanih 2020. zbog masovnog falsificiranja i krivotvorenja te da nisu priznale Aljaksandra Lukašenka za predsjednika Bjelarusa;

2. nastavlja osuđivati represiju, mučenje i zlostavljanje miroljubivog stanovništva Bjelarusa, gušenje medija i zatiranje interneta kao i premlaćivanja, uhićenja i zastrašivanja novinara, blogera i drugih neovisnih glasova u toj zemlji; i dalje poziva na trenutačno i bezuvjetno puštanje na slobodu i odbacivanje svih optužbi protiv svih političkih zatvorenika i osoba koje su proizvoljno pritvorene te zahtijeva hitan prekid nasilja i represije;

3. ustraje na tome da je u Bjelarusu potrebno osigurati temeljne slobode i ljudska prava, vladavinu prava i funkcionalno neovisno sudstvo, okončati sve vrste represije, progona, zlostavljanja, seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, prisilnih nestanaka i mučenja, te odmah i trajno ukinuti smrtnu kaznu; poziva na okončanje diskriminacije žena i ranjivih skupina, uključujući osobe s invaliditetom i pripadnike skupine LGBTQI;

4. osuđuje politička suđenja i oštre i nepravedne sudske presude koje su nedavno izrečene oporbenim vođama Mariji Kalesnikavoj i Maksimu Znaku te drugim političkim zatvorenicima i pritvorenicima; izražava žaljenje zbog činjenice da su sudske rasprave održane iza zatvorenih vrata i bez pravičnog sudskog postupka te da je diplomatima EU-a i država članica onemogućena prisutnost;

5. nastavlja osuđivati osvetnički pohod vlasti protiv Centra za ljudska prava „Viasna” te poziva na odbacivanje svih optužbi protiv Alesa Bjaljackog, Valjancina Stefanoviča, Marfe Rabkove, Andreja Čapjuka, Leanida Sudanlenke, Tacjane Lasice, Marije Tarasenke, Uladzimira Labkoviča te ostalog osoblja i volontera Centra „Viasna” i na njihovo hitno i bezuvjetno oslobađanje;

6. osuđuje represiju i neprijateljsko djelovanje koje vlasti provode protiv predstavnika poljske manjine i škola na poljskom jeziku u Bjelarusu; u tom pogledu poziva na hitno i bezuvjetno oslobađanje Andželike Borys, novinara Andrzeja Poczobuta i ostalih političkih zatvorenika;

7. osuđuje ponašanje bjeloruskih trenera Artura Šimaka i Jurija Majseviča na Olimpijskim igrama u Tokiju; podsjeća na kazneni progon bjeloruskih sportaša zbog njihova sudjelovanja u mirnim prosvjedima i navodne povezanosti Bjeloruskog hokejskog saveza i ubojstva Ramana Bandarenka; poziva Međunarodni olimpijski odbor i druge međunarodne sportske odbore i saveze da se pri suradnji s predstavnicima Bjelarusa pridržavaju svojih etičkih kodeksa i kodeksa ponašanja;

8. ponovno poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje, Komisiju i nacionalna diplomatska predstavništva država članica EU-a u Bjelarusu da pomno prate pojedinačne situacije političkih zatvorenika u Bjelarusu, da o tome izvještavaju Parlament, da im ponude podršku i rade na njihovu oslobađanju;

9. poziva na nedvojbenu potporu bjeloruskoj demokratskoj oporbi u organizaciji slobodnih i poštenih izbora pod međunarodnim nadzorom Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri OESS-u, uz potporu neovisnih i slobodnih medija i snažnog civilnog društva;

10. smatra da je otmica i prisilno prizemljenje u Minsk zrakoplova Rynaira FR4978 čin državnog terorizma te stoga poziva EU da primijeni mjere ograničavanja protiv odgovornih osoba ili subjekata u Bjelarusu i Rusiji u cilju borbe protiv terorizma;

11. potiče Europsko vijeće da na svojem sljedećem sastanku 21. i 22. listopada 2021. postigne dogovor o sveobuhvatnom i strateškom pristupu sankcijama protiv bjeloruskog režima, koji bi trebao uključivati pomak s postupnog pristupa na odlučniji pristup uz sankcije temeljen na sustavnoj prirodi represije i ozbiljnih kršenja ljudskih prava;

12. pozdravlja odluku Vijeća da uvede četvrti paket restriktivnih mjera i potiče ga da najhitnije nastavi s uvođenjem petog paketa sankcija i da se pritom usmjeri na pojedince i subjekte koji sudjeluju u suzbijanju prava i represiji u Bjelarusu kao i na pojedince i subjekte uključene u trgovanje ljudima te da se uhvati u koštac sa zaobilaženjem sankcija koje se već dešava;

13. izražava žaljenje zbog činjenice da su nametnute gospodarske sankcije samo djelomično utjecale na Lukašenkin režim, odnosno zbog toga što se nisu u većoj mjeri odrazile na važne sektore kao što su sektor potaše i naftnih derivata; poziva Vijeće da dodatno ojača ciljane gospodarske sankcije EU-a s naglaskom na ključne bjeloruske gospodarske sektore i javna i privatna poduzeća koja podupiru i financiraju Lukašenkin režim, da u paket gospodarskih sankcija uključi dodatne sektore kao što su sektori za čelik, drvo i kemikalije, kao i sve preostale banke u državnom vlasništvu i ključna poduzeća kao što su Belaruskali i Beltelecom, te da zabrani uvoz proizvoda koje često proizvode zatvorenici u kaznenim kolonijama; pozdravlja dodatne sankcije koje su SAD, Ujedinjena Kraljevina i Kanada uvele na prvu godišnjicu namještenih predsjedničkih izbora u Bjelarusu; stoga poziva EU da koordinira svoje mjere sa Sjedinjenim Američkim Državama, partnerima iz skupine G7 i drugim demokratskim zemljama sličnih stavova;

14. poziva države članice da bjeloruske dužnosnike KGB-a zajednički proglase za *persone non grate* na tlu Europske unije; ponavlja da bi EU posebnu pozornost trebao posvetiti financijskim tokovima iz Bjelarusa i poziva institucije EU-a da izvještavaju Parlament o imovini Lukašenkine svite i imovine povezane s Lukašenkinim korumpiranim oligarsima; ponavlja svoj poziv da EU koordinira svoje mjere sa Sjedinjenim Američkim Državama, partnerima iz skupine G7 i drugim zemljama sličnih stavova;

15. izražava žaljenje zbog protjerivanja diplomata iz EU-a i država članica iz Bjelarusa, osobito voditelja Delegacije Europske unije u Bjelarusu te veleposlanika i diplomata iz Litve, Latvije i Poljske; poziva države članice da pozovu svoje veleposlanike iz Minska na konzultacije čime će odaslati politički signal Lukašenkinom režimu i da odbiju akreditiranje bjeloruskih diplomata u EU-u; ističe da bjeloruske zastupnike i dužnosnike ne bi trebalo pozivati na međunarodne ili bilateralne događaje; potiče ESVD da preispita svoje radne metode i zajamči aktivnu ulogu voditelja Delegacije Europske unije u Bjelarusu, koji je pozvan natrag u Bruxelles, te da poduzme dodatne mjere kako bi se diplomatima i osoblju delegacija EU-a u Minsku osiguralo sigurno radno okruženje, prvenstveno zaštita od propagandnih napada Lukašenkovog režima;

16. oštro osuđuje Lukašenkin režim zbog instrumentalizacije ljudskih bića u političke svrhe čime se krše međunarodne norme i bilateralni ugovori Bjelarusa sa susjedima iz EU-a; ističe da bjelorusko državno sponzorstvo nezakonitih prelazaka vanjske granice EU-a, zajedno s kampanjom dezinformiranja, predstavlja oblik hibridnog ratovanja čiji je cilj zastrašivanje i destabilizacija EU-a; izražava snažnu solidarnost s Litvom, Poljskom i Latvijom, kao i s drugim državama članicama EU-a na koje utječe postupanje bjeloruskog režima; ponovno ističe potrebu da najpogođenije zemlje učinkovito zaštite vanjske granice EU-a, u skladu s relevantnim međunarodnim pravom, posebno Ženevskom konvencijom, kao i pravom EU-a o azilu, uključujući Povelju Europske unije o temeljnim pravima;

17. pozdravlja potporu koju države članice, Norveška te institucije i agencije EU-a, posebno Europol, Frontex i Europski potporni ured za azil, pružaju državama članicama pogođenima migracijskom krizom koju je izazvao bjeloruski režim te ih potiče da nastave pružati potporu, među ostalim, dodjelom dodatne hitne pomoći EU-a te poziva one koji je još nisu

iskoristili da to učine; poziva države članice i institucije EU-a da se hitno pozabave višedimenzionalnom krizom na bjeloruskoj granici, pomognu migrantima koji su zaustavljeni na granici EU-a s Bjelarusom i da im pruže potrebnu podršku; izražava zabrinutost zbog nedostatka transparentnosti na granici između Poljske i Bjelarusa te potiče poljske vlasti da na transparentan način zajamče da je svako zakonodavstvo, politika ili praksa na poljsko-bjeloruskoj granici u skladu s pravom EU-a te da organizacijama civilnog društva i medijima osiguraju pristup pograničnom području, kao i da surađuju s Frontexom kako bi se zajednički riješila aktualna kriza; poziva EU, države članice i međunarodne organizacije da pojačaju napore u razbijanju tih tokova trgovine ljudima u organizaciji države, među ostalim, vršenjem diplomatskog pritiska na zemlje podrijetla migranata i nametanjem sankcija bjeloruskim dužnosnicima, uključenim pojedincima i subjektima, kao i međunarodnim kriminalnim mrežama koje djeluju na teritoriju EU-a i koje su odgovorne za transfere do krajnjih odredišta; ističe da je Bjelarus nedavno obustavio svoj vizni režim s Pakistanom, Jordanom, Egiptom i Južnom Afrikom, čime je omogućeno putovanje bez vize iz tih zemalja u Bjelarus;

18. poziva Komisiju, Vijeće i države članice da usvoje zajednički pristup toj situaciji na temelju relevantnog prava EU-a i međunarodnog prava te na načelima solidarnosti, transparentnosti, odgovornosti i poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda; poziva Komisiju da hitno podnese ciljane zakonodavne prijedloge na temelju kojih bi se državama članicama osigurale potrebne zaštitne mjere za brzu i učinkovitu reakciju i odgovor na kampanje instrumentalizacije migracija koje provode zemlje izvan EU-a, osobito u vidu snažne i učinkovite zaštite vanjskih granica EU-a i uvođenja učinkovitih mjera za sprečavanje nezakonitih prelazaka te pronalaženja načina da se prekine zlouporaba sustava azila od strane svake neprijateljske treće zemlje, odnosno kriminalne mreže;

19. zabrinut je zbog smrti ljudi na granici između Bjelarusa i EU-a te izražava sućut obiteljima i rodbini preminulih osoba; poziva vlasti Poljske, Latvije, Litve i drugih zahvaćenih država članica da zajamče poštovanje prava EU-a o azilu i vraćanju te međunarodnog prava o ljudskim pravima i tijekom krizne situacije, što se odnosi i na pristup azilu te što je moguće bolji pristup medija, organizacija civilnog društva i pružatelja pravne pomoći pograničnom području te da uzmu u obzir smjernice Agencije UN-a za izbjeglice (UNHCR) i tijela Vijeća Europe; poziva Komisiju da kao čuvarica Ugovora osigura da se poštuje mjerodavno pravo EU-a;

20. poziva države članice da unaprijede suradnju u području upravljanja granicama, borbe protiv trgovine ljudima, krijumčarenja cigareta i drugih sigurnosnih izazova koji su nastali ili postali još veći zbog politike bjeloruskog režima; podržava prijedlog Komisije o suspenziji određenih članaka Sporazuma EU-a o pojednostavnjenju izdavanja viza s Republikom Bjelarusom koji se odnose na određene kategorija dužnosnika povezanih s Lukašenkinim režimom, a pritom ne utječu na obične građane Bjelarusa; traži da se proširi popis osoba na koje se ta suspenzija odnosi i da se već razmotri uvrštenje kategorija pojedinaca na koje bi se pojedinačne restriktivne mjere mogle primjenjivati u okviru budućih paketa sankcija;

21. žali zbog toga što je MMF dodijelio bezuvjetna posebna prava vučenja u iznosu od 910 milijuna USD, što neće služiti narodu Bjelarusa, već interesima nelegitimnog vođe te zemlje; poziva države članice da surađuju s međunarodnim partnerima u multilateralnim organizacijama, kao što je MMF, kako bi ograničile isplate sredstava Lukašenkinu režimu i zamrznule svaku suradnju s njim; svjestan je kontinuiranih ulaganja nedemokratskih zemalja, posebno Rusije i Kine, u Bjelarus;

22. ponavlja da je prijeko potrebno razotkriti potporu Rusije Lukašenkinoj brutalnoj represiji nad stanovništvom Bjelarusa, kao i njezinu uključenost u hibridne mjere Lukašenkina režima protiv EU-a, uključujući upotrebu migranata u političke svrhe, te smatra Kremlj odgovornim za takva djelovanja;

23. svjestan je i zabrinut zbog agresivnog scenarija vojne vježbe „Zapad 2021” i nedostatkom mogućnosti za njezino promatranje; ponavlja da se tom vježbom, kao i drugim sličnim vježbama velikih razmjera, ističu ruski ofenzivni stavovi i odlučnost da se svojim kapacitetima koristi na neprijateljski način; ponavlja svoj poziv na stratešku autonomiju EU-a te na istinsku europsku obrambenu uniju kao dio osnaženog NATO-a;

24. osuđuje kontinuirano trgovanje između Lukašenke i Vladimira Putina kojemu je cilj priprema planova za snažniju integraciju Bjelarusa i Rusije, što uključuje postupnu militarizaciju Bjelarusa, te smatra da je to kršenje suvereniteta Bjelarusa jer se bjeloruskom narodu uskraćuje pravo da odredi budućnost vlastite zemlje; ističe nezakonitost Lukašenkine vladavine

i odbacuje sve sporazume koje je on sklopio u ime bjeloruske države, a osobito nakon isteka njegova predsjedničkog mandata 5. studenoga 2020.; ponavlja da EU mora jasno dati do znanja da će, ako Rusija nastavi sa svojom aktualnom politikom u pogledu Bjelarusa, EU Rusiji morati uvesti dodatne mjere ograničavanja i odvraćanja; traži od institucija EU-a da periodički izvješćuju Parlament o upletanju Kremlja u Bjelarusu, uključujući njegovo iskorištavanje situacije radi dubljeg političkog, vojnog i gospodarskog nadzora Bjelarusa;

25. izražava razočaranje činjenicom da EU dosad nije uspio izraditi sveobuhvatnu strategiju za odnos prema bjeloruskom režimu te apelira na Vijeće, Komisiju i potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika da osmisle dosljednu i sveobuhvatnu strategiju za Bjelarus koja će se temeljiti na aktualnoj hitnoj potpori žrtvama represije, strateškoj i dugoročnoj političkoj, tehničkoj i financijskoj potpori bjeloruskom civilnom društvu, borcima za ljudska prava, neovisnim medijima, sindikatima i demokratskim snagama u zemlji i inozemstvu, suradnji sa susjednim zemljama u vezi s hitnim humanitarnim pitanjima, bliskoj suradnji s međunarodnim partnerima i relevantnim multilateralnim organizacijama (npr. s UN-om, OESS-om), kao i s međunarodnim donatorima, te na zajedničkom međunarodnom djelovanju na rješavanju problema nekažnjavanja; traži od ESVD-a da preuzme vodeću ulogu u koordinaciji takve dosljedne politike s državama članicama i drugim institucijama EU-a;

26. apelira na Komisiju, Vijeće, potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika i države članice EU-a da nastave upozoravati o stanju u Bjelarusu u svim relevantnim europskim i međunarodnim organizacijama, posebno u OESS-u, UN-u i njegovim specijaliziranim tijelima radi jačanja međunarodnog djelovanja u vezi sa stanjem u Bjelarusu i prevladavanja opstruiranja tih mjera od strane Rusije i drugih zemalja;

27. i dalje podupire bjeloruski narod u njegovim legitimnim zahtjevima i težnjama za slobodnim i poštenim izborima, temeljnim slobodama i ljudskim pravima, demokratskom zastupljenošću i političkim sudjelovanjem u slobodnom i suverenom Bjelarusu;

28. pohvaljuje sustavan i dosljedan rad bjeloruskih demokratskih snaga u Bjelarusu i u egzilu, a posebno rad vođe demokratske oporbe Svjatlane Cihanouske, Koordinacijskog vijeća i Nacionalne antikrizne uprave; ponavlja da je prijeko potrebno održavati i proširivati kontakte i suradnju s tim snagama; u tom kontekstu pozdravlja odluku Litve o dodjeli službene akreditacije bjeloruskom demokratskom predstavništvu u Vilniusu i poziva ostale države članice da slijede taj primjer; traži od EU-a da pruži svoje dobre usluge za potporu uspostavi demokratskog bjeloruskog predstavništva u Bruxellesu;

29. poziva EU da na operativnoj razini surađuje s predstavnicima demokratskih snaga Bjelarusa kako bi se dovršio rad na usvajanju plana za provedbu sveobuhvatnog programa gospodarske potpore budućem demokratskom Bjelarusu vrijednog 3 milijarde EUR u područjima kao što su izgradnja kapaciteta za zagovaranje, izgradnja kapaciteta za reforme, izgradnja kapaciteta za upravljanje ulaganjima i izgradnja kapaciteta za upravljanje državom za demokratske snage Bjelarusa; poziva EU da započne potrebne pripreme za dijalog s demokratskim snagama Bjelarusa i da periodički izvještava Parlament o postignutom napretku, među ostalim, o usvajanju strategije EU-a o njegovim budućim odnosima s demokratskim Bjelarusom i o sveobuhvatnom skupu mjera za pripremu demokratskih snaga Bjelarusa za provedbu tog plana;

30. ponavlja svoj poziv da se predstavnici demokratskog Bjelarusa službeno pozovu na predstojeći sastanak na vrhu Istočnog partnerstva i uključe u bilateralne i pripremne sastanke na visokoj razini, na razini EU-a i nacionalnoj razini, kao i na parlamentarne sjednice i međuparlamentarne sastanke s Europskim parlamentom i nacionalnim parlamentima; ponovno ističe važnost osnivanja službenih skupina posvećenih Bjelarusu u svim nacionalnim parlamentima država članica EU-a, Istočnog susjedstva i zemalja skupine G7; traži veću suradnju s predstavnicima bjeloruskog civilnog društva i demokratske oporbe, kao i njihovu veću prisutnost, u multilateralnim tijelima Istočnog partnerstva, posebno u Forumu civilnog društva Istočnog partnerstva i Parlamentarnoj skupštini Euronest;

31. podsjeća na svoju prijašnju inicijativu za misiju na visokoj razini u kojoj bi sudjelovali bivši visoki europski dužnosnici kako bi se istražili svi mogući načini za zaustavljanje nasilja i oslobađanje političkih zatvorenika, što bi moglo pomoći u stvaranju okružja pogodnog za uključiv interni politički dijalog u Bjelarusu; ponavlja svoj poziv Komisiji i potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku da zajedno s međunarodnim partnerima organiziraju međunarodnu konferenciju na visokoj razini „Budućnost demokratskog Bjelarusa”, posvećenu rješavanju krize u Bjelarusu i obvezivanju na

financijski paket u iznosu od nekoliko milijardi eura kako bi se podržali budući napori za reformiranje i restrukturiranje bjeloruskoga gospodarstva; traži od Komisije da obavještava Parlament o napretku u postizanju tog cilja;

32. ističe da je potrebna sveobuhvatna istraga zločinâ koje je Lukašenkin režim počinio protiv bjeloruskog naroda, uključujući ubojstva Ramana Bandarenka i drugih bjeloruskih građana; očekuje rezultate istrage o smrti Vitalija Šišova koju provode ukrajinske vlasti; poziva države članice da aktivno primjenjuju načelo univerzalne jurisdikcije i pripremaju sudske postupke protiv bjeloruskih dužnosnika odgovornih za nasilje i represiju ili umiješanih u njih, uključujući Aleksandra Lukašenka;

33. obvezuje se da će osigurati učinkovito funkcioniranje Platforme Europskog parlamenta za borbu protiv nekažnjavanja u Bjelarusu te koordinaciju pravodobne međunarodne reakcije na zbivanja u Bjelarusu; poziva Platformu da na svojem predstojećem sastanku iznese daljnje korake kojima bi EU doprinio parničnoj strategiji i zajedno s partnerima sudjelovao u međunarodnom procesu suđenja, uključujući univerzalnu jurisdikciju, za osudu Aljaksandra Lukašenke i članova njegova režima osobno za zločine golemih razmjera počinjene protiv bjelaruskog naroda; posebno poziva da se u okviru Platforme razmotri pokretanje postupka o Bjelarusu pred Međunarodnim sudom na temelju kršenja Čikaške konvencije, Montrealske konvencije i Konvencije UN-a protiv mučenja koje je počinio Lukašenkin režim;

34. podsjeća sva poduzeća EU-a koja posluju u Bjelarusu na svoj prijašnji poziv da postupaju s posebnom pažnjom i da se pridržavaju svoje odgovornosti u vezi s poštovanjem ljudskih prava, u skladu s Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; traži od njih da se suzdrže od bilo kakvih novih ulaganja i da javno prosvjeduju bjeloruskim vlastima protiv kontinuirane represije radnika i građana općenito;

35. apelira na Komisiju, ESVD i države članice EU-a da povećaju izravnu potporu bjeloruskoj oporbi, civilnom društvu, borcima za ljudska prava i neovisnim medijima u Bjelarusu i izvan njega; ističe važnost održavanja odnosa s tim pojedincima i organizacijama unatoč najavi bjeloruskog režima o povlačenju iz Istočnog partnerstva; obvezuje se na jačanje vlastitih aktivnosti za potporu demokraciji; ponavlja svoj poziv na uspostavu ciljanog programa pomoći EU-a kako bi se pomoglo civilnom društvu, neovisnim medijima, akademskoj zajednici i bjeloruskoj oporbi u egzilu, kao i žrtvama političke represije i policijskog nasilja te onima koji bježe od represivnog režima;

36. poziva Komisiju, države članice i ESVD da surađuju s međunarodnim partnerima, kao što su moskovski mehanizam OESS-a i Vijeće UN-a za ljudska prava, kao i s borcima za ljudska prava i civilnim društvom na terenu, kako bi se osiguralo praćenje i dokumentiranje povreda ljudskih prava te izvješćivanje o njima, a time i utvrđivanje odgovornosti i pravda za žrtve; pozdravlja i podupire osnivanje Međunarodne platforme za odgovornost u pogledu Bjelarusa te poziva institucije EU-a i države članice da podupru njezino funkcioniranje kao i rad UNHRC-a i drugih međunarodnih inicijativa čiji je cilj izvođenje odgovornih pred lice pravde; podržava daljnje rasprave o mogućem međunarodnom sudu za kršenja ljudskih prava u Bjelarusu koji bi se osnovao u Haagu;

37. ističe iznimnu važnost osnivanja veleposlanstava naroda Bjelarusa diljem svijeta te potiče Komisiju i države članice da pruže dodatnu potporu zaštiti prava i interesa bjeloruskih građana u inozemstvu i interesa demokratskog Bjelarusa, primjerice iznalaženjem načina za financiranje takvih veleposlanstava;

38. potiče države članice da dodatno pojednostavne postupke za izdavanje viza i boravišnih dozvola osobama koje bježe iz Bjelarusa zbog političkih razloga ili kojima je potrebno liječenje zbog nasilja koje su pretrpjele te da njima i njihovim obiteljima pruže potrebnu podršku i pomoć; poziva države članice i Komisiju da ponude stipendije bjeloruskim studentima i znanstvenicima koji su izbačeni sa sveučilišta i zatvoreni zbog prodemokratskih stavova;

39. naglašava da je važno odgovoriti na prijetnju nuklearnoj sigurnosti koju predstavlja bjeloruska nuklearna elektrana u Astravjecu; ustraje u tome da se Bjelarus mora potpuno transparentno angažirati u pogledu nuklearne sigurnosti bjeloruske nuklearne elektrane te obvezati na punu provedbu preporuka iz stručne revizije tog postrojenja koju je provela Skupina europskih regulatora za nuklearnu sigurnost; dotad podupire zabranu uvoza energije iz bjeloruske nuklearne elektrane na tržište EU-a i usklađivanje, u tom smislu, mehanizma EU-a za prilagodbu ugljika na granicama;

40. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica, Vijeću Europe, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, vlastima Republike Bjelarusa i Ruske Federacije te predstavnicima bjeloruske demokratske oporbe.